

De röfvare gingo från honom
Till kulan och der lade råd
Hvem som henne skulle uppskära,
Hvem hennes foster skulle få.

O, Gud! som alla hjälper,
Han hjälper i största nöd:
Han sände hit de hundar,
Som häruppe kunde gö¹

Straxt kom der en ungkarl ridandes,
Och detta elände han såg:
Han såg den fattiga qvinnan
Der vid trädet bunden stå.

Han drog sina silverbords (silfbodda) knifvar.
Och skar det bandet utåf:
Hans tårar de rinna så strida;
Christi pina han kom i håg,

Han tog den fattiga qvinnan,
Satte henne på sin gångare grå,
Och förde henne hem i sin kammare;
Och det var allt uppå hans gård.

Och åtta dagar derefter,
Hon födde de sönerna två.
Ungkarlen skicka' båd på Johannes,
Han bad honom till sig att gå.

När Johannes kom till ungkarlen,
Sade han till honom så:
»Hvar har du din fromma hustru
»Jag såg henne med dig bortgå?»

Då var han så straxt till att ljuga
En så oförskämder en lögn:
»Min hustru hon är afsomnad,
»Hon lefver i himmelen.»

Ungkarlen tog Johannes vid armen
Och bad honom med sig att gå:
Så gick han i den kammaren,
Der hans hustru födt sönerna två.

¹ *bredvid raden*: (= gånjå ell. gånj = skälla).

Då började hustrun att gråta,
Och sade i samma den stund:
»Än lefver jag här i verlden,
»Din oförskammade hund!»

»Tvi vore dig, du lede Johannes,
»Tvi vore dig du lede hund:
»Din lön skall väl betalas;
»Men jag får lefva försann!»

Ungkarlen lät Johannes straxt fänglas¹,
Och lade honom bojor uppå;
Hans fötter de bundo tillsamman,
Och hufvudet huggdes utåf.

M. H. Lallér & F. Lundgren.

48.

2: 48. *Sjömans-Wisa*

Ingen kan tänka och ingen kan tro
Hvad ondt som en sjöman får lida:
Han hafver hvarken dag eller natt någon ro,
För storm och oväder han månd' bida,
För Bank' och för skär,
För Turk och Hedningar,
Och andra sjöfarliga qvidor.

En resa ifrån Bergen vi oss förhyra lät:
Wi tänkte oss till Lissabon att gånga.
Med Captén Petter Wessell vi oss förhyra lät
Som »den Vandrande Jacob» månd föra.
År sjutton hundra
Och trettio och tre
Om våren vår resa vi begynte.

I Herrans namn med glädje vi ankar lyftade,
Och resan månd' lyckeligt fortsätta,
Kompassen och rodret vi väl påpassade,
Och ingenting så månde vi förjäten.
Augusti 16de dag
Allt efter Guds behag
Wi lyckligt till sjöss månde gånga.

¹ *Så.*

Då vid¹ hade seglat ett stycke ifrån land,
Tills vi fick Cap Tinis¹ Terr' i sigte,
Ett skepp då till sjöss »girekte» mot oss² kom,
Det mände oss snarligen upphinna.

När som den stund kom,
Så sköt han på oss grymt;
Liksom vi hade varit hans like.

Men vi som nu ej hade hvarken värja eller skott
Hvarmed som vi oss försvara kunde;
Så skjöt han på oss alla — ja, skott uppå skott
Att skeppet det mände gå till grunda.

En kula han ock skjöt,
Att vår Captén blef död,
Och dertill en Jungman vid rodret.

Det var väl icke nog med den skada som skett:
Han ville hos vår Styrman sen gästa;
Ett hål i hans hufvud, så vidt och så bredt,
Men sko'nde honom ändå till lifvet.

En stund derefter kom
Tillsammans sexton man
Ombord på det sjöturkiska skeppet.

Vårt skepp det besattes med Turkar igen,
Som förr hade Christna menskor varit:
Sen förde de oss alla till Africa hän,
Att lida båd' ångest och qvida.

O, Gud! du ser nu väl
Till hvar Christtrogen själ,
Hur Hedningarne mände oss handtera.

Då förde de oss alla på Rådhuset hän,
Och fråga' om vi ville försvärja
Vår Christliga religion och emottaga deras,
Så skulle vi blifva stora Herrar.

Wi alla svara nej,
Det göra vi dock ej,
Så länge som vi äro uti lifvet.

De blefvo då långt värre än som de voro förr,
Wi blefvo sen dess hårdare plågad'
I hunger, arbete, i frestelse och nöd,
Allt som dessa Herrar behaga.

¹ Så.

² MS om.

Att sälja oss igen
Till andra Turkar hän,
Som eviga slafvar och trälär.

Der fingo vi draga som hästar för plog,
Och lida båd' ångest och qvida.
'Skönt nakne vi voro, med piska de oss slog,
Af hettan helt vanmäktiga vi gingo
 Från morgonen blid
 Till aftonen skrid,
Så att träla i slafviskt arbete.

Men Gud som alla hjälper, han hjälpte uti nöd:
Wi rymde den bästa tid om våren;
Wi rymde från vårt fängsel tillsammans sexton man,
Och alla blef behållna utan fara.
 I sju veckors tid
 Wi vandra hit och dit,
Sen vi sluppo från de Turkiska gränsor.

Om dagen vi oss gömde i skogar, äng och mark,
Om natten vår väg vi då gingo:
De oss eftersporde mangrannelig' och stark,
Och hvarsteds de oss förfölja kunde.
 Ett farligt väl bevar,
 Om de oss funnit har:
Det säkert våra lif hade kostat.

Sist fingo vi tala med en Hollands-captén,
Att vi på hans skepp fingo fara;
Han låg ock segelfärdig att segla hem igen:
Han mände oss så grannelig' förvara.
 I sju veckors tid
 Var vinden oss blid;
Tills vi fick Hollands gränsor i sigte.

Från Holland till Bergen vi oss förhyra lät:
En fogelig vind Gud oss sände.
Sju år är det sedan vi här på stället var',
Sen vi såg' de Bergenes gränsor.
 Guds Namn i alla land
 Hos qvinna och man,
Som oss har så underligen frälsat!

F. Lundgren.

2: 49. »*Som Turturdufvan på . . .*»

Som Turturdufvan på en qvist
 När hon sin maka mister;
 Hon hvilar ej på ensam gren,
 Men söker torra qvistar.
 Hon ropar ängsligt: Turtur du!
 Det samma får jag göra nu:
 Jag har min vän bortmistat.

Om någon skulle fråga mig
 Hvad det förr'n vän jag älskar;
 Jag det alls inte säga tör
 För mina falska vänner.
 De bjuda till med all sin list
 Till dess jag hafver vännen mist:
 Och detta gör dem glada.

Ditt ansigt' är så dägeligt,
 Din' kinder är' så klara:
 Men du ej tänker bli min vän;
 Du lyster från mig fara.
 Men Herren Gud han löne dig
 För otrohet du vist mot mig,
 Hvarför du Gud skall svara.

Ditt ansigt' är så hvitt som snö,
 Din' kinder äro röda;
 Hvar gång jag får din ögon se,
 Mitt hjerta börjar blöda.
 Ack, hjertans ve
 Att jag skall se
 En annan vid din sida.

Men dina täcka ögon blå
 De skina liksom solen.
 Du låfte mig att bli min vän;
 Men du höll ej din lofven.
 Då låfte mig med håg och sinn',
 Det samma gjorde jag igen;
 Men du det ej vill hålla.

Nu får jag helt allena gå
På denna vida jorden;
Och ingen tröst jag hafva må:
Nu är jag sorgse vorden.
Ja, allt ifrån min ungdoms-vår
Jag sorgsen går från år till år,
Och uti ängslan lefva!

F. Lundgren.

50.

2: 50. *Jungfrun på Lilje-berget*

Jag vet en vacker Jungfru, så fager och så fin:
Ack, om jag kunde önska, den Jungfrun vore min
Till henne ständar all min kärlek.

I sadlen Edra hästar och rid i rosende lund,
Der skolen I förnimma mitt vänskapsförbund
Allt uppå Liljeberget det klara.

Jungfru plocka rosor och liljekonvalje-blad:
Hon tänkte sig att bädda en säng derutaf
Der ungersven och jungfrun skulle sofva.

Det dagar uti öster och rinner opp en rand:
De andra sofva sött uti hvars andras famn
Som älskeliga vänner så söta.

Och ungersven tog Jungfrun i sängen med sig:
Så kär sof han vid henne, som I förstån väl mig.
Ty icke var den ungersven så blyger!

Jungfrun steg opp, krusa och kamma sitt hår:
»Jag är likaså god jungfru som jag var i går
»Fast jag har sofvit ungersven så nära!»

Jungfrun sprang opp och skakade ut sitt hår:
»Gud nåd' mig arma flicka för ord jag sad' i går;
»Ty nu är all min jungfrudom förlorad!»

Min fader och min moder de vill förskjuta mig:
Ack, om jag det finge fly ut ur buren med dig;
Ja, ack! om jag visste hvar han vore.

Min bur den är bygder allt under en bro.
Dit ingen kan segla, dit ingen kan ro,
Dit ingen oflygande kan komma.

Helsa till fader och helsa till mor
Så många faldt helsningar som fins på denna jord,
Som stjernor på himmelen den vida.

Helsa till syster och helsa till bror
Så många faldt helsningar som fins på denna jord,
Som sandkorn i hafvet det vida.

Ungersven han skjuter sin snäcka ifrån land:
Han tog sköna jungfrun uti snöhvitan hand:
Hennes tårar de runno så strida.

Der suto två korpar ut en tall:
De sjöngo om den ungersven, att han for fan i våld,
Och alldrig mer så kommer han här åter!

F. Lundgren.

51.

2: 51. *Badstu'-tak*

Och Gubben skulle bygga Badstu-tak (age-tak):
Han täckte taket med tallar
(Och det var bara af tallar).
Och ut kom kärringen springandes,
Hon trodde Gubben skull' nedfalla.

Och Gubben föll ned af badstu-tak:
Han slog sig i femton stycken;
Och kärringen blef så hjertlig glad,
Hon trodde det var hennes lycka.

Ack, det var bra att den Gubben dog!
Nu får jag klä' mig i kransar:
Nu får jag ta' mig en speleman,
Som spela kan då jag vill dansa.

Men ingen spelman det vill jag ha':
Han har så många slags läten.
Men tacka vill jag en Skräddare,
Som kan mig sy nätta kläder.

Men ingen Skräddare det vill jag ha':
Han får så mycket lof att lappa.
Men tacka vill jag en Skomakare,
Han syr mig nya skor med klackar.

Men ingen skomakare vill jag ha:
Har han så mycket att becka.
Men tacka vill jag en bonde-dräng,
Som går vid plogen och nickar.

Men ingen bondedräng det vill jag ha':
Han har så mycket att plöja.
Men tacka vill jag en klockare,
Som sjunga kan för de döda.

Men ingen klockare vill jag ha':
Han får så mycket lof att gapa.
Men tacka vill jag en Prästeman,
Så får jag äta ost och kaka.

Men ingen Prästeman det vill jag ha':
Han får så mycket lof predika.
Men tacka vill jag då en Riddare,
Så får jag vara bland de rika.

Men intet heller vill jag Riddar'n ha':
Han får så mycket lof att buga. —
— Hellre vill jag vara som jag är,
Och sitta ensam i min stuga! —

Lina Sjöberg, K. Blomberg & A. M. Holstein.

52.

2: 52. *St Hans Nisse . . . »*

Sankt Hans¹ vid ett hurtigt mod
Han mände sig i älskogs-tankarna gånga;
Då fick han se hvar lilla Karin stod
I Herrgårds-grinden och locka grisarne många.
Han sade, Fänta!
Will du töfva, vänta;
Will du vara trogen,
Jag är redobogen
Till att älskona sköta.

¹ Sankt Hans: *över raden* Sandels.

Karin lilla ho teg och neg,
Hon tänkte fälle uppå den älskeliga dagen.
Min kära Nisse! ett jag af dig ber:
Låt mig på din kommission ej få bli bedragen.

Men på din begäran
Och på ord och äran
Också sedo¹ spara
Du min rosende-blomma.

Du köp dig handskar och Tyska skor
Och sköt-skinns-tröja och Pe-salm-boken den fina;
Löp sedan hem till min far och mor
Och säg du hafver mig i älskogs-tankarna dina
För då skall vi lofva²
Med hvarandra sofva,
Här då arbeta,
Uti verlden streta
Med stor glädje och gamman.

Brudpigor skola vi väl också ha:
Men hvem fanken skola vi då bjuda?
Stora Ingrid i Lill-Walla
Och Hanfri Danla i Lilla Askedals-stufva.
Och så Astu-Anders
Och så Pehr te fanders
Och så Astu-katu

— — —
Och Presten och Presta-hustru.

Du går till Preste-far i första Ny,
Och ta' ut lysning och ge åt Klockare-Pelle;
Gå sedan hem i närmsta³ by,
Och se, du tar ingen annan uti ditt ställe
Anten Jöns i Hamra
Eller Pehr i Slamra;
Hvarken Pehr i Slanden
Eller Måns i gränden:⁴
Se du sparar ingen flit till vårt gifte.

¹ Så.

² *I marg.:* Och köp mig handskar och nya skor
Och sattins-tröja och Pesalmboken fina
I morgon skall mitt bröllop stå
Då har jag lust med min K. Nisse att tala.

H. Unér

³ *Över raden:* Svansta-.

⁴ *I marg.:* (Nu så kunde vara,
(Och så redo spara)

Och Karin mände sig till Nisse gå;
Och hennes fötter löp' som nordskenet klara.
I morgon skall vårt bröllop stå,
Så mände hon sin lilla Nisse tilltala.

Hos Öfverheten
Det skall vi veta.
Då skall vi springa¹
Och oss lustigt svinga
Ibland de Herregårds-munsiörer.

Och första gången som det var lyst,
Så kom' qvinfolken och sporde Karin var trinder.
Men Karin ville, det skull' vara tyst;
Men alla grannar sporde ut hon var stinder
Men hvad skall det vara!
Nu kan jag ej svara.
Nu kan det ej vinna,
Nisse tog igen ringen:
Alldrig nånsin jag tar'na.

När Nisse rätt detta veta fick,
Då vardt han vilder, tog hatten, slog han i bänken,
Och hän till Prestefar han gick,
Och bad han skulle lösa opp denna länken:
Emellan mig och Kari
Det har en annan varit,
Som har gjort illa,
Och nu är det på villa;
Och alldrig nånsin jag tar'na!

A. M. Holstein.

53.

2: 53. *En Hertig från Sachsen . . . »*

En hertig från Sachsen så rik och så bald,
Som länder och krönikor säga,
Han ägde ett smycke så skönt i sitt våld,
Så dyrbart i borgen att äga.

Det smycke var Hildigard, döttrén så huld,
Så ädel och blygsam som sippa;

¹ I marg.: Inför öfverheten Skola vi ock svärja Inför båtsmans öra. H. Unér.

Som solen dess blickar, locken som guld,
Och vexten lik cedren på klippan.

Från främmande länder med ridderlig makt,
Väl hundrade furstar anlände,
Och prisade Hertigens vidsträckt makt,
Och rökverk för Hildigard tände.

En dag går Hildigard i trädgård ner,
Hon der sina blomster att sköta;
Då kärleken henne bland blommorna ser,
Tror hon det var Freja hon möter.

Snart kommo de tärnor med perflätadt hår
Och talte med höfliga seder:
En vapen-Sven ute på Borggården står,
Han ber att få tala med Eder.

Princessan så vänligt emot honom neg;
Snart öppnades lustgårdens galler.
Och in genom häcken den vapen-sven steg,
På knä för Princessan han faller.

Hans panna var snö och som eld var hans blick,
Den han emot jorden nedsänkte.
Hans tal och hans gång, han förtjusande skick
Princessan i tankfullhet sänkte.

Sen höjer han ögat och gaf ett porträtt,
Princessan han vördsamt det räckte.
Men, ack! hennes sköna och rörande blick
En låga i ynglingen väckte.

Princessa! förtjust af Er skönhets behag,
Som rycktet kring jorden utbreder,
Min Herre mig sändt att knäböja i dag,
Sin makt för Er fot lägga neder.

Och Prinsen från Schwaben, hvars ädla person,
Förenar båd' vishet och styrka,
Er helgar sitt hjerta och delar sin thron;
Ni mottag' hans helsning och dyrkan.

Och högröd rann lågan uppå hennes kind:
En rysning for hemskt genom blodet.
Och liksom en telning vid härstormens vind
Hon bäfvande saknade modet.

Och Hildigard svar'te med halfbrutna ord:
Jag måste mig något besinna.
Blif qvar i min borg, och var gäst vid mitt bord,
Ni sällhet och vänskap skall finna.

Min sköna Princessa! jag måste med svar
tillbaka vid månskiftet vara.
Min Herre mot Preussen med vapenmakt far,
Jag äfven i striden skall vara.

Res, sade den sköna, kom hastigt igen;
Men tag denna bild med på färden,
Och i dessa dragen Er Hildigard känn,
Som ser Edert hjerta och verlden.

Med ögat i tårar och hjertat i brand
Sig Hugo på gångaren svängde:
Han darrade häftigt då slotts-vaktens hand
De dånande portarne stängde.

Och hon stod i loftet och blickade fram
Dit Hugo red med sina Svenner:
Hon darrade häftigt när Slottsvaktens hand
De dånande portarna stängde.

Ej ågde Palatset dessmera behag,
Ej tärnor, ej Pascharna dansar;
Och blommorna lågo nu blott hvarje dag
Förspridda i vissnade kransar.

Väl gaf näktergalen en Hildigard tröst
I skuggan vid klagande bäcken;
Och dufvan hon tjuste med ömhet dess bröst,
Der som hon sett Hugo vid häcken.

Och Hertigen skådar med smärta och sorg
Hans hopp och hans glädje försvinna.
I armstarka hjeltar, i skatter och borg
Ej mer kan han sällheten finna.

Då säger han: Dotter! slå bort dina qual;
Hvad kan väl ditt hjerta så kränka?
Bland Furstar, bland Riddare gör nu ett val:
Du skall mig en arfvinge skänka.

Jag för en tornering har anställt ett fest;
Att den, som ditt hjerta begärer,

Och du skall vid segrarens hand blifva fäst,
Och göra din ålderdom ära.

Ni torde väl tro, att med hjälmhatt och spjut
Och färgorna af Er Princessa,
Den älskade Hugo i segersn minut
Knöt lagrarna kring om sin hjessa.

Nej, Otto den Starke, en furste från (barn) (?)
Tog ringen, bröt ridderligt dansen.
Hans hjälm var af koppar, hans pantzar af jern:
Och stolt bar han segrande kransen.

Nu gästabuds-salen med tusende ljus
Syns klar som en middagssol brinna;
Och bardernas sånger och gästernas sus
Försilfrade midnattens timma.

Och harporna klinga och guldhornet hörs
Och Hertigen tager till ordet:
Men ack! hvad bestörtning bland gästerna spörs:
Ty bruden — hon saknas vid bordet!

Hon irrar i skogen så sorgsen allén
Bland videt, och fältet är (vordet)
Utmattad och qvalfull hon nedsatte sig
På kalla och fuktiga jorden.

Der tindrar långt nere bland pilarnes blad,
Långt neder i dalen en strimma:
Hon hastar, hon finner en koja så glad,
Ett ljus i ett rundfönster glimma.

Hon klappar så sakta, en gumma så huld
Upplåter den gästfria porten;
Förvånad att skåda en skönhet i guld
I midnatten på denna orten.

Min gumma! så törstig jag är och så matt,
Tillåt mig en vattendryck finna,
Och ge mig ett läger blott för denna natt,
Wid dagen jag borgen skall hinna.

Stig in, sköna fröken! min koja är låg
Men lugnet bor med mig härinne;
En son jag här ågar som lifvar min håg,
Han ljusnar hvar bild i mitt sinne.

Han fiskare är, jag med honom så säll,
Då han ifrån farkosten länder.
Då kommer han springande hem hvarje qväll
Med fulla och fiskrika händer.

Här hördes en röst hvars harmoniska ljud
Lik harpan i månskenet klingar:
Och Hildigard bleknar och rådnar — o, Gud!
Han ilar på kärlekens vingar.

Den älskade låg i den älskades famn;
Och bröllop och högtid försvunno.
Hon stammade Hugo, han Hildigards namn
Och läppar mot läpparna brunno.

Och hastigt hon lossar från armar och hår
Den gyllande skruden och slöjan;
Som vårens gudinna för Hugo hon står,
Förskönad i landtliga tröjan.

— —

(Han frågar hur hon skulle kunna trivas i en
koja — —? m. m.

Hvad batar mig höghet och kunga- (person) ?)
För dem kan ej sorgen mig skona:
Din famn är mitt rike, ditt hjerta min thron,
Och blomstren min skönaste krona.

För dig öfvergaf jag båd' lagrar och borg
Min fordna glans, seder och ära;
Jag ville i koja fördölja min sorg,
Och mig uti tarflighet nära.

Och gumman i hyddan tillredde en fest:
Den renaste glädje blef bjuden;
Och himlen var vittne och kärleken prest,
Och oskulden sängledde bruden.

Der ilade aderton lyckliga år,
I sällhet och lugn vardt förfluten;
Och Hugos och Hildigards blomstrande år:
En dotter beseglade knuten.

Då Hertigen for öfver vidsträckta haf,
De spejare från alla länder,
Blott en pelgrim från den Heliga Graf
Påkallandes heliga händer.

— —
(Torndönet slog hästen till marken — —
Hertigen kom till koja — —)

Ack, skönaste Hertig! Ni stigen här in,
Ni tör vara trött utaf färden;

Ack, skönaste Flicka! ack, säg hvem du är,
Hvem gaf dig väl dessa behagen?
Ack, Herre, en fiskare-dotter jag är,
Och Hildigard skänkte mig dagen.

Min far är så god och min mor är så skön:
Ack, hvad deras godhet mig gläder,
Helst när som de rörs af min barnsliga bön,
Och framta' sin' guldprydda kläder.

(— — Flickan drog ut en låda, hvori klenoder lågo, och med en
dolk mördade hertigen flickan — — Hugo och Hildigard hemkommo
från stranden; Hertigen mördade Hugo; hvareft. Hildigard »med ut-
slaget hår» »emell. sin far och sin make» »dödade slutl. fadern; gjorde
sin faders graf, och dog af sorg. — —)

A. M. Holstein.

54.

2: 54. *Riddar Olle.*

Och Riddar Ole rider sig allt söder under ö,
Han fäste Wänne-Lena, han tänkte hon var mö :,:
Riddar Ole.

Han fäste henne fast, han förde henne fram
Med rödan guldkrona och drottninge-namn :,:
— — —

Och Riddar Ole rider sig i grönaste lund:
Behagar Wänne-Lena att hvila sig en stund :,:
— — —

Och Riddaren breder ut sin kappa den blå,
Der födde Wänne-Lena de svenbarnen två :,:
— — —

Och Wänne-Lena, Wänne-Lena, Wänne-Lena min!
Och hvem är då fader åt Svenbarnen din' :,:
— — —

Min fader han var en så'n underlig man,
Han byggde min bur vid sjö och vid strand :,:
— — —

Der kommo ett skepp ifrån främmande land,
Och var inte mer än sju Riddare på :,:
— — —

Och sex voro de som min dörr uppbröt'
Men inte mer än en som min ära (beslöt) :,:
— — —

Och Wänne-Lena, Wänne-Lena, Wänne-Lena min!
Hvad gaf han dig då för äran din? :,:
— — —

Han gaf mig en harpa utaf klaraste guld,
Han bad mig skulle spela då jag var sorgfull :,:
— — —

Och han gaf mig en silfver-bunden knif,
Jag önskade att den satte i mitt lif :,:
— — —

Och han gaf mig en silkes-sydder särk:
Den har jag slitit med svida och värk :,:
— — —

Och Wänne-Lena, Wänne Lena, Wänne Lena min!
Och hvad vill du göra af Svenbarnen din'? :,:
— — —

Det ena det skall jag sätta under en sten;
I alla mina dagar skall det vara mig till men :,:
— — —

Det andra det skall jag sätta under en torf';
I alla mina dagar skall det vara mig till sorg :,:
— — —

Och Wänne-Lena, Wänne-Lena, Wänne-Lena min!
Sjelf är jag fader åt Svenbarnen din' :,:
— — —

Och jag har tre mostrar allt söder under ö:
De kan väl taga barnen tills de lära äta bröd :,:
— — —

Och Riddar Ole red till sin fostermoders gård.
Och ute för honom hans fostermoder står :,:
— — —

Och Riddar Ole, Riddar Ole! Käre sonen min,
Hvarföre är din unga brud så bleker om sin kind? :,
— — —

Hon må väl vara bleker och icke vara röd:
Hon hafver länge hört sin kära fader vara död :,
— — —

Och Riddar Ole, Riddar Ole! Käre Sonen min,
Hvarföre har du svärd mellan unga bruden din? :,
— — —

Det är en sådan sed der hemma i vårt land,
Att unga brud skall sofva sex veckor utan man :,
Riddar Ole.

A. M. Holstein.

55.

2: 55. *Riddar Magnus*

Herr Magnus han rider sig i rosende lund,
Der lyster Herr Magnus att hvila.
Till honom framkommo de bergstrollen tre,
De ville med Herr Magnus att tala.
— I svar' oss inte nej, utan jo, ja!

Min gode Herr Magnus, trolofven i oss;
Ty vi bjuda så gerna
— — —
— — —

Den ena hon gick för hans fötter till att be,
Den andra hon hviskar i hans öra;
Den tredje hon dref ett så underligt spel
Så berg och djupa dalar sig månd' röra.
— — —

Och Eder skall vi gifva en klädning så ny
Som nånsin någon riddare kan slita;
I skall få söka i kunga-riken sju,
Men alldrig skall i finna någon lika.
— — —

Och Eder skall vi gifva de oxa-paren sju,
Och alla skall de vara snöhvita:

Och I skall få söka i kunga-riken sju,
Men alldrig skall I finna deras likar.

— — —

Eder skall vi gifva de skeppen sju,
Som gånga uti hafvet det vida:
Och skrofvat skall vara utaf valfiska-ben,
Och topparna af guld det rara.

— — —

Och Eder skall vi gifva de qvarnarne tre,
Som stånda mellan Tyda och Tärle:
Och inte skall de vara af jern eller stål,
Utan guld utaf innersta kärna.

— — —

De gåfvor de voro väl rara att ha'
Om I voren kristeliga qvinnor;
Men eftersom I ären af det (opartiska) slag,
Och utaf de helvetes-stämno —,
Jag svarar alldrig ja, utan nej, nej!

A. M. Holstein.

56.

2: 56. *Konungens Döttrar af Engeland*

Der kom' tre tjensteflickor till Konungens gård
— För guld och för ädeliga blommor. —
Få vi ej tjena hos konungen i år?
— Från Engeland så äro vi komne.

Och inte kan vi spinna och inte kan vi väfva,
Men nog skall vi Edra nyckel-knippor bära.

Och inte kan vi brygga och inte kan vi baka;
Men nog skall vi Edert röda guld maka.

Det första slaget som de på guldväfven slog,
Då skapte de månen, då skapte de sol.

Det andra slaget de på guldväfven slog,
Då skapte de Adam i paradiset god.

Och konungen in genom dörren han steg,
Sin' ögon han vände, sin' händer han vred.

Wälkomna, välkomna, kära döttrar vår'!
Jag har inte sett Er på hela femton år.

Och har I inte sett oss på femton hela år:
— För guld och för ädeliga blommor —
När bergstrollet reste, vi flydde (här frå'?).
— Från Engeland så ärom vi komne!

A. M. Holstein.

57.

2: 57. *Der gingo två Jungfrur . . .*

Der gingo två jungfrur i rosende lund,
Och jungfruar voro de båda:
Den ena hon var så hjertelig glad,
Den andra hon var så bedröfvad.

Den ena hon sade till den andra så här:
Hvarföre går du så bedröfvad?
Och har du bortmistat din far eller mor,
Eller har någon din ära bortröfvat?

Och inte har jag mistat min far eller mor,
Och Herren bevare min ära;
Men jag sörjer mäst för den fagre ungersven,
Som båd' jag och du, vi begge hålla kära.

Och sörjer du mäst för den fagre ungersven,
Som både jag och du, vi begge hålla kära?
Jag visst ta'r han mig, som rikedomar har;
Den fattiga söker sin gelike.

Och ungersven han stod ej långt derifrån,
Han hörde hvad de jungfruar tal'de:
Och Herre Gud fader i höga himlens thron,
(Han) Jag vet hvem jag af dem skall taga.

Och tager jag den som rikedomar har,
Den fattiga söker sin gelike.
(Den fattige hon blifver då besviken)
Ty rikedom är ett lån utaf Gud;
Men kärleken måste alldrig svika
(Kärleken räcker litet längre).

Och ungersven han hastigt genom busken sprang.
Han fattade den fattiga i handen:
För du skall blifva min, och jag skall blifva din,
Och sen skall vi lefva tillsammans.

Ty äplet det växer ej högt upp i träd,
Det måste till jorden nedfalla:
Att den, som blir besviken utaf sin bästa Vän,
Han blifver besviken utaf alla.

(Så går det med den som besviker någon vän:
Den sorgen går öfver dem alla)

Kajsa Lisa Ausarfve i Fole, f. 1775. A. M. Holstein.

58 A.

2: 58. *Kom, Kära Far! Kom K. Mor!*

Kom, Kära Far! Kom, Kära Mor!
Kom, låt oss slipa knifvar:
Ty nu är gilde i nästa by,
Wi få ej hemma blifva.
Och gubben han slapte, och kärringen dro'
Och kärringen hvinade som en so.
— För kärringen var bjuden i barens-öl.

Och käringen skulle åt gäst-stugan gå,
Hon hade ej att föra.
Hon hade en liten hinka-byl¹,
Den hangk hon i sitt öra.
Hon hade ej annat, att taga med si'
Än aderton sillar, och sura var di.

— — —

Och käringen in genom gäst-stugan språng,
Hon var inte noga om sätet:
Hon vändade alldrig hvar hon satt,
Bara hon fick något godt till att äta.
Hon satte sig näst sin sockne-präst,
Der rätterna vankades mäst och bäst.

— — —

¹ I *margin*: (häng-bygel? ör'-ring?).

Så åt hon opp sju fat med kål,
Dertill tolf stekta stutar;
Så drack hon ut tolf tunnor öl:
Så orkte hon inte mer njuta.
Så åt hon op sju sidor fläsk:
Och sedan gnäggade hon som en häst.

— — —

Och kärringen opp på golfvet språng,
Hon börja' så till att svansa.
I hämten mig hit sju spele-män,
För nu lyster mig till att dansa.
Spelmännen spelte och kärringen språng,
Och kärringen språng öfver golfvet så långt.

— — —

Och kärringen ut genom gäst-stugan språng,
Hon språng öfver alla sju gården,
Då gödde hon öfver tolf tunneland
Som förr hade legat i träde.

— — —

— — —

Och Lasse stod hemma på sin gård:
Kommer du nu hem, min Dulla!
Lasse tog kärringen på snöhvita lår,
Och fick båda händerna fulla.

— — —

— — —

Och Lasse tog kärringen till sin brunn,
Han spol'de henne ute och innan;
Och han fick händerna ändå full' —
Och sen så strök han sig om sitt skägg.
Han spol'de med byttor, han spol'de med spann:
Och kan du inte hålla tätt, din gamla Lort-fan!
— För kärringen var bjuden i barens-öl!!

A. M. Holstein.

58 B.

3: 32. *Visa:*

Kärringen skulle till barnsöls gå:
Hon hade väl något att göra!

Hon hade en gammal »hanke-bytta»,
Den hängde hon vid sitt öra.
Det var väl inte mer deri
Än sju sillar och sura vor' di.
— För kärringen var bjuden i barnsöl. —

— — —
— — —

De satte mig till bords vid en sockneprest,
Der rättarne vanka som allrabäst.
— För kärringen ...

Då åt hon upp sju skinkor fläsk,
Dertill två bruna stutar;
Hon drack sen ut sju tunnor öl:
Då orkade hon ej luta.
Hon gnagg och lo liksom ett »föll».

— — —
För ...

Och kärringen ut genom dörren »språng»;
Hon »språng» sig öfver ett »gårde».
Då sket hon öfver sju tunneland¹
Och det var allt på tväre.
De måkade efter med skyffel och grep:
Ju mer de måka' ju mera hon sket.

— — —
Och kärringen in genom dörren »språng»:
Nu lyster kärringen dansa.
Haf hit en dugtig »späle-man»
Nu lyster kärringen svansa.
Speleman spelte och kärringen språng:
Hon sket en lort var sju alnar lång. —
För ...

Och »Hasse» (Hans) stod uppå sin gård:
Nu kommer du min lilla »dulla»!
Han klappade henne på snöhvita lår,
Fick begge näfvarne fulla.
»Hasse» strök sig om sitt skägg:
Kärringen sket så det dundra' i vägg. —
— För kärringen var bjuden i barnsöl!

G. Hallsarfve i Lau.

¹ *ä fr* en lort, som var sju alnar lång.

2: 59. *Pastorns Trädgård*

I Pastorns trädgård och Tabuens haim¹
 Går ett af de nattliga spöken:
 Det pustar så ängsligt kring löfsalens fot,
 Och rasslar och trasslar och spjernar emot,
 Lik dufvan som gripes af höken.

Wid grod-dammen smyger om natten ett bloss,
 Som sorgeligt flammor och skiner,
 Det har ingen växt, hvarken rot eller hägn,
 Och alldrig så faller der dagg eller regn.
 Inunder den klagande vinden.

Herr Pastorens dotter i Taubyens haim
 Står ännu i flor som en blomma:
 Och menlös är flickan och vacker hon var.
 En mängd utaf friare alla de dar
 Till Henne i Prestgården kommo.

Rosette låt dem komma och rida och gå,
 Har mod att ge korgen åt alla;
 »Långt bättre är lotten, som dig är beskärd;
 »Jag tror dig stoltaktiga Riddar'n är värd
 »Som bönder och gods kan befalla.»

Han kom i sin yfviga slängkappa svept,
 Han kom i den mörkaste stunden;
 Han kom så omgjordad med vapen och spjut
 Så tyst som en fjäril, så tyst smög han ut,
 Och gaf några smulor åt hunden.

Wid midnattens timma och väktarens ljud,
 Vid hvetåkern, nedan om hagen,
 Der näktergals-hannen framlockar sin brud
 Vid kärlekens ömma förtrollande ljud:
 »Kom, Flicka!» — han blef ej bedragen.

»Jag önskar få tala med dig några ord,
 »I hemligt förtroende språka,
 »Jag önskar få höra mitt öde från dig:
 »Kom, frukta för ingen, förtro dig åt mig»,
 »Kom, låt mig i afton dig råka.»

¹ *I marg.:* (Taubenheim).

Han visste att vägen med svekfulla ord
Till öra och hjerta sig leda;
Han visste att med sina ömma begär
Den älskade alltid så lättrogen är,
Den qvinliga svagheten reta.

Han svor henne trohet så helig och dyr,
Han visste så listigt sig skicka.
Men huru hon stridde, och huru han brann,
Blef hon öfvervunnen, och åter svor han:
»Det skall inte ångra dig, flicka!»

De gingo till löfsalen dystert och tyst,
Med blomster i häckar omvefvad;
Då slog hennes hjerta, då blödde dess mund,
Då blef hennes oskuld i frestelsens stund
Så grymt och så nedrigt förlorad.

Snart ängarne alla der rundter omkring
Förspridda i vissnade kransar,
Var flickans själmunterhet redan sin kos:
Till snö då förvandlades kindernas ros,
Och elden i ögonen dödde.

När rågen begynte för sommarens fläkt
I gyllande vågor sig häfva;
När höstvinden fram öfver vågorna slog,
Och regnskuren strid uti rågstubben stod,
Hon dolde ej mer sitt elände.

Dess fader, en hård obevekelig man,
Han skrek till den arma Rosetta:
Förargliga¹ Flicka! hvad har du mig gjort?
Fly bort från min åsyn, Olyckliga! fort.
Och skaffa förrädar'n till rätta.

Han snodde dess yfviga hår kring sin hand:
Så grymt var hans fäderne-hjerta;
Ja, slog henne huden, så rödhvit och skön.
Der halp ingen klagan, der halp ingen bön —
Den svälde, den sved och den blödde.

Han dref henne ut i den kolsvarta natt,
Der vindarna kring henne tjuta;

¹ Överskrivet med blyerts: kt [föraktliga].

Hon klättrade törniga klipporna opp,
Och träffade Falkensteins port i det hopp
Att tröst för sitt lidande njuta.

O, ve dig, att du mig till moder har gjort
Förrän du mig gjorde till maka.
Ack, se här, ack, se här min grufliga lott,
Den lön som jag bär för mitt nesliga brott;
Och säg hvilket står dig tillbaka.

Och kastar sig tjutande intill hans bröst,
Hon tigger, hon ber och hon gråter:
Den nesa du gjort mig, förbättra igen,
Och du är densamme som gjorde mig den:
Gif du mig min ära nu åter.

Han svarade: Flicka! det gör mig rätt ondt,
Det skall nog din far få betala.
Ge först dig tillfreds, du skall finna hos mig
Förplägning och skötsel, och sedan med dig
Jag härom skall vidare tala.

Ja, frågan är intet om skötsel (och bra)¹;
Det ger mig ej åter min ära;
Du svor ju så heligt att ta' mig till brud,
Så kom då och svar' inför vittnen och Gud,
Med fader och prest mig begära.

Narraktiga flicka! så mente jag ej:
Hur kan jag till hustru dig taga,
Jag drar ju min härkomst från adeligt blod;
Men blott för din like kan du vara god,
Min ätt skulle skämmas och klaga.

Min Vän! jag skall göra för dig hvad jag kan,
Min Husjungfru skall du få blifva,
Sen har jag en jägare rasker och ung,
Han vinner din lycka, det kostar min pung:
Och spelet² vi sedan³ skall drifva.

O, Gud! dig förrädiska nedriga bof
Till helvetet måste fördömma
Som (fru fager)⁴ nära ditt adliga blod
Nog mins jag den stunden, då du hade mod
Din adliga ätt engång skända.

¹ Över raden, med blyerts: bröd.

² Till. med blyerts.

³ Överskrivet med blyerts: vidare.

⁴ Överskrivet med blyerts: jag var.

Då kände du, Niding! hur troligt det var
Att tvifla om ära och lycka.
Gör sedan på skamliga lefnaden slut,
Och rasande dig genom tinningen skjut;
Och sen må dig djeflarne stycka.

Hon häpnad' förfärligt, men samlade sig,
Och sprang då förtviflad tillbaka;
På tistel och törne med blödande lopp
Hon till den olyckliga trädgården lopp;
Der låg hon förbistrad af qvalen.

En gråtande gosse framfödde hon då
Med vild¹ och osägelig smärta;
Då fann hon sitt ödes förfärliga mål,
Och drog ur det yfviga håret en nål,
Och stack i den nyföddas hjerta.

Hon uppref med blodiga fingrar² en graf
Wid grod-dammen under en backe:
Der hvilar och³ Gud en⁴ olyckelig⁵ Son;
Han hvilar nu allt ifrån jemmer och hån.
Från steglen mig korparne hacka.

(Modern blef sedan dömd till döden.)

Wid grod-dammen smyger om natten ett bloss
Som sorgligt m. m. se 2^{dra} versen.

A. M. Holstein.

60.

2: 60. *Den 17de December*

Den sjuttonde December, när skuggan synes lång
Öster ut från staden vi⁶ solens nedergång,
Då mötte mig en flicka, en flicka som var fin;
Jag henne genast fråga hvart hän hon ärnat sig?

Jag sade: gör mig sällskap, vi skall åt marken gå,
På vägen skall vi talas vid om hvad som hända må.
Jag sade: gör mig sällskap, vi skall åt marken gå
På vägen skall vi talas vid om ting och saker små.

¹ Med blyerts å fr vid.

³ Överskrivet med blyerts: i.

⁵ Överskrivet med blyerts: -a.

² Överskrivet med blyerts: händer.

⁴ Överskrivet med blyerts: min.

⁶ Så.

Med dig att göra sällskap det går visst inte an,
Om folken det utföra vill alltför min¹ fästeman;
Då kan han mig förbanna och säga att jag går
Emellan dig och honom, att han dig aldrig får.

Låt honom då förbanna, hvad kan det röra dig:
Jag honom ej förtala vill, ty han är god för sig.
Ja, han kan gå till sina, der som han varit förr;
Och jag får lyckan söka allt vid en annans dörr.

Den blackiga hästen den glömde hon snart bort,
Den oförtänkte gästen, som gjort dess nöje kort.
Ja, han drog ut sin lia, han högg den blomman af.
Det var en vacker flicka, som lades i sin graf.

Men had' den flickan lefvat i några timmar än,
Så hade man fått veta den som var hennes vän.
Ja, inom dessa murar der hvilar blomman nu:
Det är en vacker flicka — men hon fick ej stå brud!

A. M. Holstein.

6I.

2: 6I. *Det rider en Riddare*

(Dans-melodi)²

Det rider en Riddare uti en äng,
Han rider, och han rider sakta.
Der står en jungfru bäddad opp en sång,
Den månd han hjerteligt betrakta.

¹ MS din.

² Melodi saknas.

Hvarföre ständar du så här allén?
Förlåt så dristigt jag frågar.
Jag står och väntar efter kär'stan min;
Wi skola båda två sofva.

Och jag vill gifva dig ett par silkesskor
Och dertill silfverne spänne
Om jag får vinna din ära och tro
På den här gröna ängen.

Och intet säljer jag bort min ära och tro
För sådana ringa presenter;
Jag hafver redan fått guldringar tolf
Af Kungens egna drabanter.

Och denna jungfrun som i dansen går,
Hon har nu fått denna sorgen,
Att alla ungarlar, som till henne går,
Så gifver hon dem korgen.

Det växer gräs uti topsar små,
Ja, uti stora myrar:
Ja, gossarne vill gerna gifva sig;
Men flickorna bli dem för dyra.

A. M. Holstein & C. J. Norling.

62.

2:62. *Och får jag inte mera . . .*

Och får jag inte mera i denna¹ verlden ut,
Så får jag fyra bräder, dertill en svepe-klut
— Ty ha' vi då tjent Gudi,
sen så får vi himmelriket. —

Så lägga de på oss den sten och den torf,
Då får man en stor glädje för all sin sorg.

— — —
Så lägga de på oss den torf och den sten,
Då få vi hvila våra trötta ben.

I himmelen, i himmelen der bäddas opp en säng:
Lycksalig är den man, som ärfva får den.
— Ty ha vi då tjent Gudi,
sen så får vi himmelriket.

A. M. Holstein.

¹ MS dena.

2:63. *Der satt en guld-dufva . . .*

Der satt en gulddufva på liljona-qvist

— Om sommare-tid

Han sjunger så vackert om Jesum Christ

— I himmelen är en stor glädje.

Der¹ stodo en Bonde och lyddes derpå:

Christ gifve, Christ gifve den dufvan vore vår!

Ack, om du vill följa mig i himmelen in,

Så skall den dufvan blifva din.

Ack, hur skall jag följa dig i himmelen in?

Hvem skall då försörja små barnen min'?

Din hustru kan plöja, din hustru kan så,

Och Gud Han försörjer nog barnen små.

Den dufvan han flög sig åt himmelen opp

Den bonden vill inte följa med.

Der satt en guld-dufva på liljoqvist

Han sjunger så vackert om Jesum Christ

Der stodo en jungfru och lyddes derpå:

Christ gifve, Christ gifve den dufvan vore vår!

Ack, om du vill följa mig i himmelen in,

Så skall den dufvan blifva din.

Och jungfrun hon gick sig åt sten-stugan in,

— Om sommare tid

Hon vred sina händer, hon blekna' på kind

— I himmelen är en stor glädje.

A. M. Holstein.

2:64. *En Wisa will jag sjunga . . .*

En visa vill jag sjunga i enslighet så stor

Den jag sjelf har diktat, om någon mig vill tro.

— Jag tror att Gud mig visserligen hjälper.

¹ MS De.

Den första kärleken du sjelf instiftat har,
Den blef jag förbjuden utaf min kära Far.
— Din fader och min Moder mig förbjuda.

Din fader och din Moder och hela din släkt
De sad' jag var för ringa och du alltför tack.
— För det jag inga rikedommar hade.

Men tänker du i¹ verlden att taga någon ann',
Så tag dig en sådan som rätt hushålla kan
— Emedan jag allting förstörer.

Men tänker du i verlden att på ett sådant sätt
Bedraga så mången och det går dig så lätt
— Allt med din illistiga tunga.

Men du bör ta' en sådan som alldrig ta'r en sup
Kan hända det blir en fyllehund till slut.
— Och är all din rikedom förlorad.

Du vackraste flicka och utvalde Vän!
Bland alla vackra flickor hvar får jag dig igen?
— Bland såd'na fins ingen på jorden.

Farväl, min lilla Flicka! och tack för hvarje dag,
Och för hvar enda timma som vi ha' var't i lag:
(— Jag tror att Gud mig visserligen hjälper!)

A. M. Holstein.

65.

2: 65. *Mins du då inte . . .*

Mins du då inte hvad som du mig lofvade,
När som vi stodo i kammaren den blå?
Du lofvade, du mig ej skulle svika;
Men si, nu hafver du gjort ändå.

Men ett utaf alla de hårdaste öden,
Att älska så högt den man alldrig kan få,
Att lefva uti enseligheten;
Man får väl intet annat till belöning ändå.

¹ Saknas i MS.

Ack kärlekens smärta, som så många sårar,
Som väckat såd'na känslor innom vårt bröst;
Det gör att så mången faller tårar,
Och mången en får klaga med sårade bröst.

Jag vänder mig till Eder, som ville mig förföra;
Men, käraste! säg hvad jag gjort Er emot?
Mig viljen I förföra och skada göra;
Ni bjuden nu till med båd' lust och med hot.

Nu slutar jag min visa och önskar dig stor gamman
För jag här i verlden dig alldrig kan få;
Och önskar att vi engång få råkas tillsammans
I himmelens glädje bland Englarne små!

A. M. Holstein.

66.

2:66. *I Rodvalla Socken . . .*

I Rodvalla Socken i Wallskeda (Warkinna) by
Der händer sig ett under ibland alla:
En utvalder flicka med rosende hy;
Som liljan man mände henne kalla.
Hon var icke riker på silfver eller guld;
Men hennes hjerta var utaf kärleken
(trohetsfrukter) fullt:
Hon var ett dygdemönster ibland alla.

När hon hade knappast fyllt aderton år,
Sen hon hit till verlden blef födder,
En ungersvens kärlek då till henne står,
Hvars namn var med seder beströdder.
De lofvade hvarannan sin ära och sin tro
Med inbördes kärlek till döden sammanbo.
Med verlden bedrager så mången.

Han reste sen bort till främmande land,
Sin lycka att vidare bekomma:
Han räckte (åt henne) sin snöhvita hand,
Och sade var trofast, min Fromma!
När när¹ igenkommer om Herren så vill,
Så svär jag med äran, du hörer mig till:
Jag älskar dig höger i verlden.

¹ Så.

När skeppet stod färdigt att segla sin kos,
Och seglen voro spända för vinden.
Han lemnade på landet sitt hjerta och sin ros,
Och tårarne de runno på kinden.
Jag måste nu bortsegla från dig min lilla Vän:
Gud gifve den dagen vi råkades igen —
Det vore mitt nöje på jorden.

Till England han seglade helt lyckligt och fort
Och skeppet det stannade vid landet.
All fåring som fans på den ljufliga ort
Det kunde ej förtaga den vandan.
Han tänkte fast mera på kärastan sin
Än Engelska flickor så fagra och så fin':
Han bar henne just i sitt hjerta.

När han varit borta i årena tre,
Sitt Fädernesland han åstundar.
Han under den tiden har skrivit tolf bref.
Som kärastan alla bekommit.
Men dem att besvara förgätit hon har,
Ty vännen i hjertat hon hade ej kvar,
Men gifvit sin kärlek åt andra.

När kärasten hemkommer han gladdes aldramäst
Sin älskade vän att besöka;
Och blifva hos henne en välkommen gäst,
Sitt nöje ånyo föröka.
Men alldrig var stormen på villande haf
Så svår som den bedröfliga dag,
Som han i sitt hjerta fick erfara.

Han öfvergaf skeppet och hastade fort,
Hans hjerta af kärlek månd' brinna:
Till Rodvalla Socken och Wallskeda by,
Der månade han sin käraste finna.
Hennes bröllop det firades med spelare och dans;
Men Bruden hon bleknar under krona och krans,
När hon sin förre Vän beskådad'.

Hennes käraste han vrider sina händer i blod
När han det spektaklet¹ fick begrunda;
Hans ögon de fuktades med tårarnas flod,
Hans tal till henne var margelunda:

¹ MS spektaket.

»Du trolösa Vän, som har ryggat din ed,
»Inbillar du att himlen ej varder på dig vred
»För bandet som du hafver slitit!»

Om jag än bortreste till yttersta kant
I verlden som Gud hafver skapat,
Ett sådant kallsin't hjerta jag aldrig¹ återfannt,
Hos grymmaste tigrar som vaka.
Om natten att sluka de resande in.
Der finnes dock kärlek till makarna sin':
Hos dig är han alldeles försvunnen.

Ack flygtiga flickor! jag råder Er till
Ehuru ni Er ställer och lagar,
Låt gossarna få ehuru de vill;
Men Ni bör dem aldrig bedraga.
Uppriktig i trohet samt kärlighets band
Mot den som Ni engång har gifvit Er hand:
Då kröntes Er vandel i tiden.

Nu slutar jag min visa och lefva vill i ro,
Och skall ingen flicka mer begära.
De likväl bör prisas som håller Gossar tro,
Och vandrar sin verld fram med ära.
Ett jag dock begär, det vet jag att Ni gör:
Begråten mitt öde engång då jag dör,
För det I mig aldrig bekommit.

L. Niclasson.

67.

2: 67. *Det kom' två kärringar . . .*

Det kom två kärringar, som kom' från Bunge:
De voro vänner på samma stunden.
Först till träta och sen till slåss,
Så hela Socknen log deråt.

Men den lilla sade till den Långa:
Hvar har du varit med din långa skänka,
Med dina långa skefva ben
Uppå min lilla åkerrén?

¹ MS alldig.

Men den lilla hon var så lätt:
Hon uppå renen dansa menuetter;
Men den långa hon förbaskte sig:
Jag tror jag slår ännu engång till dig.

Men den lilla hon fatta' staken,
Och slog den långa öfver handa-baken.
Så att hon led en förhårdad värk
Emellan kroppen och sin särk!

A. M. Holstein.

68.

2: 68. *Jag gick mig ut*

Jag gick mig ut
I ett godt beslut
Uti tankarna mina.
Lust och nöd,
Lif och död
Till att (ta') mig en hustru.

Hopp, Pelle då
Mig skall du få;
Men hvar har du ringen?
Räck mig din hand,
Tag mig i famn;
Men säg det för ingen!

Grannen vår
Gifte sig i fjol
Fattig som en myra.
I år har han ko,
I år har han so,
Gårdarna fyra!

A. M. Holstein.

69 A.

2: 69. *Och när jag¹ gick till min äldsta Broder*

Och när jag gick till min äldsta Broder
— Hopfalarallallalla ralle ralle rallal la —

¹ Saknas i MS.

Så lärde han mig att stjäla rofvor
— Hoppfall ...
Äldsta Broder — Stjäla rofvor
— Hoppfall ...

Och när vi kommo på rofvestycke
— Hoppfall ...
Så var der rofvor och det var mycke'
— Hoppfall ...
Rofve-stycket — Och det var mycket
— Hoppfall ...

Och när vi kommo i vatten-bäcken
— Hoppfall ...
Så tappte vi den ena rofve-säcken
— Hoppfall ...
Rofve-säcken — I watten-bäcken.
— Hoppfall ...

Och när vi kommo hem på gården,
— Hoppfall ...
Så hälsade vi en goder moron
— Hoppfall ...
Hem på gården — Goder moron.
— Hoppfall ...

Var vi inte ett par raska drängar,
— Hoppfall ...
Som skaffte rofvor förutom pengar?
— Hoppfall ...
Skaffte rofvor — Förutan pengar
— Hoppfall ...

För det var inte någre Bonde-drängar
— Hoppfallerallalla la — hopp falarall lall la —
Men det var redeliga Sjomänner
— Hoppfalleralla ...
Bonde-drängar — Sjomänner!
— Hoppfall ...

A. M. Holstein.

2: 135. *Rof-visan*

Jag u så mäjn äldste Brodar — traj rudel la! —
 Skulle ste u stjälä ro'ar.

Äldste Brodar,
 stjälä ro'ar

— Traj rudel ladel la! —

När jag kom pa roä-stycke,
 Stjälä roar, och det blajf for mycke'.

Roä-stycke'
 Blajf för mycke!

Traj rudel ladel la!

När jag kom till vattne-bäcken, — —
 Tappt' jag burrt bästa roä-säcken!

Wattne-bäcken,
 Roä-säcken

— — —

När jag kom till stiklä-hule' — —
 Möt' jag den som jag bestulit.

Stikle-hule',
 Hade stule' m. m.

— — —

När jag ändtli kom hem på går'en, — —
 Helste jag på mor god-måren!

Hem på går'en,
 Mor god-måren!

— — —

När jag derpa kom in i stäuu, — —
 Stälde jag mig midt före gräuu.

Hem i stäuu,
 Midt för gräuu.

— — —

När jag roarna skulle kokä, — —
 Kokt' jag dem uti en skopä.

Roar kokä
 I en skopä.

— — —

Når jag kom på qvarne-backen — traj rudel la! —
Mött' jag sårken med svarte hatten.

Qvarne-backen,
Svarte hatten.

— — —

Når jag kom till haugä stäjtä — traj rudel la! —
Stälde jag mig (i en staur att bäjtä).

Haugä stäjtä,
(Stauren bäjtä.)

— Traj rudel ladel la! —

Gr. Elisa Gahnström gm. Len. Bolin.

70.

2:70. *God afton Mor i spisen*

God afton, Mor! i spisen
— Två redeliga Män —
Får vi lof att sjunga en visa?
— Det dagas inte än :,:

Och sjunga hvad I sjunga vill

— — —

Jag orkar väl att höra på

— — —

Så gån i upp lofts-trappan,
Och kik' på alla krokare.
Gån in på andra loftet,
Tal' väl med kärringens dotter.

Sen gån I in i stallet,
Och sadlen hästen Blanka.

Strön halm på alla broar,
Att kär'ngen ej hör skorna.

Så låt' oss intet förtycka:
Gör en konst i kär'ngens gryta.

Och kär'ngen ut med särk i famnen

— Två redeliga män —
Här är visst tjufvar på vår gård
— Det dagas inte än :,:

A. M. Holstein.

2: 71. *Gubben Krok-vinkel*

En visa vill jag sjunga
 Allt om en vacker mö — ö, ö.
 Som hjerteligen längtar
 Aj, aj — huh! trängtar
 Att hon fick gifte sig!

När tiden var förliden,
 Kom der en Gubbe fra — a, am:
 »Ack, om du flicka lilla
 »Aj, aj, — huh! ville
 »Ta' gamle Gubben an?»

Jag vet ej hvad Far min tänkte
 Som gaf den Gubben ja, a, a:
 Han tänkte på hans rikedom
 Aj, aj — huh! rikedom
 Och på hans korta lif.

Krokvinkel går på golfvet;
 Han går der natt och da, a, ag,
 Men ben som vinkle-hakar;
 Aj, aj — huh! kälke-stakar:
 En rasande raskar karl!

Jag önska' den Gubben vor' döder
 Och lagder uppå bå, å, år
 Med en pistol i näfven,
 Aj, aj — huh! näfven
 (En kappe krut i kräfvan)
 Och jag fick tända på!

Hans grafs-dag skulle vara
 För mig en bröllops-da, a, ag:
 Jag skulle glader vara;
 Aj, aj — huh: vara
 Och med ungkarlar tala
 Om de behaga mig!!!

A. M. Holstein.

72.

2: 72. *Och dansa vill jag*

[tryckt i Svenska Lekar I, nr 211.]

73.

2: 73. *Gubben han gick och stanka*

Gubben han gick och stanka',
Han lyftade på sitt sura ben:
Jag efter plåstret lanka,
Må tro jag var ej sen.
Men i tysthet tänker
Sjunger så lustigt: falleralla la,
Så det ingen hör.
Ty jag blir snart en ung¹ enka
Hoppfalleralla la!
För Gubben blir snart död.

A. M. Holstein.

74.

2: 74. *Den förklädde Herren*

God afton, fröken sköna!
Förlåt att jag mig dristig gör.
Får jag nu Er besöka,
En kyss, ett famntag af Er få.
Att begära fröken till min mö
Dertill har jag för ringa bröd,
Och fröken lider nöd.

Fy, skäms din Bonde-sloker
Jag undrar att Ni inte skäms;
Ell' är Ni intet kloker,
Som för min grannlåt inte skäms,
Eller menar du att jag är så grof
Att jag skulle ge dig min ära och tro:
Fy skäms, din Bonde-So!

A. M. Holstein.

¹ *A fr* unger.

2:75. *De spinna guld och silke*

De spinna guld och silke, de väfva guld och lärft.

— För hvem bryter löfven af lindebärs träd? —

Och jungfrun hon sörjade sin käraste ur graf.

— Fröjder Eder alla dagar.

Ungersven han klappade med fingrarna små:

Statt upp, sköna jungfru! drag låsen ifrån.

Jungfrun hon axlar sig i kappan den blå:

Så hastigt den jungfrun drog låsen ifrån.

I jorden der är hvarken hunger eller törst;

Och lycklig är den ungersven, som gifter sig först.

Och jungfrun hon sadlar opp sin gångare grå:

Och nu skall vi rida oss åt kyrkegård.

Ack, se sköna Jungfru! hur månen går fort:

Och nu skall vi skynda oss åt kyrke-port.

Och Jungfrun hon satte sig på ungersvens graf:

Här skall jag sitta och sörja natt och dag.

Och hören I, skön Jungfru! I sägen icke så;

Oroen mig ej mera nu i min söta sömn

(här i grafvens vrå (?))

Och Herren Gud fader han hörer¹ min bön:

Att jag måtte få lefva tills jorden blir grön.

Och Annan dag Jul hon de bönerna bad.

— För hvem bryter löfven af lindebärs-träd? —

Och Midsommars-dag lades jungfrun i graf.

— Fröjder Eder alla dagar.

Carl And. Brobäck gen. Alander.

[I marg. vid titeln:] Anm. Afskriften af folkvisan är ordagrann. Men trol. finnes hon riktigare hos Geijer & Afz. eller Arwidsson, kanske så som jag med blyerts omn timerat verserna [4, 5, 6, 3, 7, 8, 1, 2, 9, 10], hvilket tyckes ge bättre sammanhang. — Måhända bör det (i sista versen) hellre stå *brytas* än *bryter*; ty för den döde (enl. folkseden) brytas här lindebärslöf till sorgeprydnad vid begrafningen. (Till Scholander).

¹ I marg.: höre?

2: 76. *Spå-qvinnan*

Det bodde en spå-qvinna uti vårt land
 — Och den unga —
 Och allt hvad hon spådde, så spådde hon sant
 — Ty bedjen så väl för kung Erik.

Konungen han sade till tjenarne två:
 I bedjen liten spå-qvinna in för mig gå.

Spå-qvinnan in genom dörren steg:
 Konungen henne med blida ögon neg.

Konungen klappade på bolstrarne blå:
 Behagar liten spåqvinna hvila häruppå.

Väl kunde jag vilja hvila mig härpå,
 Om det icke voro för de nåls-uddar små.

Veten I det, så veten I väl mer:
 Säg mig hur många fålar jag har uppå mitt stall?

Femton fålar han I på Ert stall;
 Men inte mer än en är grå utaf dem.

Veten I det, så veten I väl mer:
 Säg mig hur många grisar den suggan har i sig?

Åtta grisar har suggan uti sig;
 Men inte mer än en är so-gris utaf dem.

Veten I det, så veten I väl mer:
 Säg hur dan är fålen på stalle-gården går?

Fålen han är grå med snöhvitan mahn;
 Han skäll bära stafven intill konungens graf.

Veten I det, så veten I väl mer:
 Säg mig hur långer min lifstid han är?

Väl kunde jag säga Eder korta lifstid; —
 Men alldrig förråder jag ditt unga lif.

Helga-Mässon-dagen, som faller uti tid,
 Då börjas det en sjukdom uti konungens lif.

Mickels-mässon-dagen, som faller uti tid,
Då ändas konungens unga lif.

Konungen lät insätta Spå-qvinnan straxt
— Och den unga —
Michels-mässon-dagen slapp hon ut med hast.
— Ty bedjen så väl för kung Erik

Karin Tollstein.

77.

2: 77. *Söder under Ö*

Söder under ö
Der spelades guldtärning om »minnaste» mö
— Uti rosor.

Och första guldtärning på taflebordet rann
Allt emellan de Chefare-män,
Guldman han spelade och Guldman han vann
— — —

Och andra guldtärning på taflebordet rann
Allt emellan de Chefare-män,
Och rike Roland spelade och Guldman han vann.
— — —

Och tredje guldtärning på taflebordet rann
Allt emellan de Chefare-män,
Rike Roland spelade och rike Roland vann
— — —

Hur länge vill du vänta på mig?
I femton år¹ jag bida må;
Och om du inte kommer, jag väntar full ändå
— — —

När femton år var' omgången
Och rike Roland var ej hemkommen,
De vänner och fränder de lade råd
Hur de sin fränka skulle bortgifta i år
— — —

¹ Saknas i MS.

Och Månda'n och Tisda'n då bjödos dem till,
Och Onsdä'n och Thorsda'n de goda svaren fick

— — —

Om Freda'n och Lörda'n då blandas mjöd och vin
Om Sönda'n då höllo de Heders-dagen sin.

— — —

Och in kom der en liten sven,
Och den voro klädd i blå kjortelen

Och stälde sig vid bordet,
Han talade väl så:

Jag ser nu de skepp uti floderna gå,
Dess flaggor af silke båd' röda och blå

(Skepp med »förgyllande rå», der uti rike Roland sof). —

Och Bruden hon talte till Brudsvänner små:
Nu lyster det mig till höga loftet gå.

— — —

När Bruden hon skulle till höga loftet gå,
Då tog hon den vägen åt sjöda-stranden åf.

— — —

(När hon kom fram till sjöastranden, träffade hon
Rike Roland) —

I trampen på stenar, I tagen i tåg,
I akten Er väl att I inte blir våt

— — —

I helsen nu hemma till min gamle Far,
I bedjen honom dricka och hålla sig glad.

— — —

I helsen nu hem till min gamla Mor:
Bed henne glädas och vara vid godt mod.

— — —

I helsen nu hem till min fordna Fästeman,
Bed honom att dricka, och söka sig en ann'.

— — —

Och Bruden hon lade sig på Rike Rolands arm,
Hon vaknade ej förr'n hon kommit i tredje konunga-land.

— — —

(När bruden vaknade, såg hon intet annat än himlen
och vattnet det blå) —

Gud tröste mig arma för barnena små:
Jag slog igen dörren och sprang derifrån
— — —

Jag ser väl uppå ditt guldgula hår,
Att alldrig guldkrone var på förr'n i går.
— — —

Jag ser väl uppå din snöhvita hand,
Att alldrig vigselringen uppå varit har.
— — —

Jag ser väl uppå ditt snöhvita bröst,
Att alldrig du släckt något barns törst
— Uti rosor.

M. Nyberg o. Madam Norberg.

78 A.

2:78 A. *Herr Peder o. liten Kerstin*¹

Herr Peder och liten Kerstin de skulle hemma bli
— För rosor och ädela blommor —
Och får jag nu göra min vilja med dig
— Bruna fålen löper lätt i sina tömmar. —

Och inte får du göra din vilja med mig. —
Så skall jag nu ljuga en lögn uppå dig.

Och ljuga må du göra och ljuga hvad du vill;
Så må du väl inte ljuga lifvet af mig.

Herr Peder han inför konungen steg
Konungen honom med vreda ögon såg.²

I fjol gjorde hon båd' hor och mord:
I år har hon lagt sitt barn uti jord.

Och konungen sade till tjenarne så:
I gån straxt i skogen och byggen upp ett bål.

¹ *Under titeln en melodi vid vilken Säve skrivit:* Denna Melodi hörer till N:o 78, B. =.
*H^r Terkel han talte —»

² *I marg.:* (= neg? —, sid. 106).

Det bålet skall byggas af ene och asp,
 För det att det jungfrun skall bränna med hast.
 De satte liten Kerstin uppå en häst:
 Fruar och jungfruar de gingo henne näst.
 Liten Kerstin hon red sig söder under äng:
 Och der fick hon se sin redda brudesäng.
 De satte liten Kerstin uppå en stock:
 Der skall du sitta tills du bränner opp din kropp.
 När stocken var uppbrunnen och den var i brand,
 Då satt der liten Kerstin med snöhvitan hand.
 När stocken var uppbrunnen och den var i glöd,
 Då satt der liten Kerstin så röder som blod.
 Det kommo två dufvor från himmelen ned;
 Och innan de for' upp så voro de tre.
 Den ene var Gud Fader, den andre var Guds Son,
 Den tredje var liten Kerstin som uti elden låg.
 Det kommo två korpar från helvetet opp:
 De togo Herr Peder med själ och med kropp
 Men liten Kerstin är uti himmelerik;
 Och Herr Peder han är den svarte djefvul lik.
 Liten Kerstin sitter på Guds Faders högra hand;
 — För rosor och ädela blommor —
 Herr Peder han är en helvetes brand.
 — Bruna fålen löper lätt i sina tömmar.
 Carl. And. Brobäck gen. Alander.

78 B.

2: 78 B. *Herr Terkel o. Fröken Adel*

Herr Terkel han talte till systemen sin:
— Silke sadel uti marmor stenar —
Får jag nu lof att drifva vilja med dig?
— Bruna fålen får lätta sina tömmar. —

Får jag inte lof att drifva vilja med dig,
Så skall jag gå hem och ljuga lifvet af dig.

Herr Terkel han sprang i sin nästa by;
Der strödde han Fröken Adels bröst full med mjöd.

Herr Terkel han tal'de till Fader sin så:
Fröken Adel har gjort båd' hor och mord i år.

Hvad är det för mjöd som på din' bröst rinna må?
Det är den bruna mjöden, som min broder Terkel
spilde på i går.

De huggde en ek och de huggde en ask;
De huggde en ask, som brinner med en hast.

De häfde Fröken Adel på högan häst:
Hennes bror Terkel han red dernäst.

När som de kommo på bredan guldbro,
Den hästen han stappla¹ på 4 guldskor.¹

När som de kommo söder under ö,
Då fick de se röken upp i sky.

(Nu sattes hon på bålet) —

De räckte henne vatten uppå ett spjut:
Hennes broder Terkel sparkte det ut.

När bålet var brändt och elden var släckt
Då satt Fröken Adel i sin snöhvita särk.

Der kommo två dufvor från himmelen ned:
När de flögo upp syntes de vara tre.

Der kommo två korpar från helvetet opp:
— Silke sadel uti marmor stenar —
De togo Herr Terkel med själ och med kropp
— Bruna fålen får lätta sina tömmar.

M. H. Lallér.

¹ Denna strof tillagd senare (men betecknad: M. H. Lallér).

3: I. *Herr Peder och liten Kerstin*

Herr Peder och liten Kerstin de talades vid:

— Det sjunger en fågel i skogen —

»Och vill du nu göra god viljan med mig?

— För det väcker så stolta jungfruar. —

»Och inte' jag vill och inte' jag må

— Det sjunger en fågel — — —

»Ty det faller så stora straff deruppå.»

— För det väcker — — —

»Och vill du inte göra god viljan med mig,

»Så skall jag ljuga en lögn uppå dig.»

»Och ljuga hur du ljuga vill,

»Så kan du inte' ljuga lifvet af mig».

Herr Peder gick sig för Konungen in:

»Hur har min fader tuktat liten Kerstin?»

»I fjol gjord' hon hor, i fjol gjord hon mord,

»I år har hon lagt lefvande barn uti jord.»

Konungen talte till tjenarna två:

»I låten liten Kerstin inför mig stå».

Liten Kerstin gick in för fadren sin.

»Hur hafver du aktat äran din?»

»Min ära den hafver jag aktat så,

»Att jag en ren jungfru för min fader kan stå».

Konungen kallar på tjänarena tre:

»I gån nu ut och huggen mig ve'».

De höggo ett bål utaf »äske»¹

Som elden han brinner den värste.

De höggo ett bål utaf Eke

Som elden han brinner den hete.

De ledde liten Kerstin utöfver en bro:

De andre de greto, liten Kerstin hon lo'.

¹ I marg.: af askträäd.

De ledde liten Kerstin utöfver en äng:
»Se här ser jag min brude-säng».

Liten Kerstin hon satt på bålet och brann:
»I gifven mig nu dricka i Jesu Namn!»

De räckte henne dricka uppå ett spjut:
Herr Peder, hennes broder, han slog det ut,

Liten Kerstin hon suckar till Gud fader och bad:
Hon bad för allt som i verlden var.

Hon bad för sin fader, hon bad för sin mor;
Men mäst för Herr Peder, sin endaste bror,

När bålen var bränder och brunnen till glöd,
Satt liten Kerstin igen båd' hviter och röd.

Då kom' der två dufvor från himmelen ner:
När de foro upp, så voro de tre.

Då kom' der två Rammar från helvetet opp
— Det sjunger en fogel i skogen —
De togo Herr Peder till själ och kropp.
— För Det väcker så stolta jungfruar. —

Sjömanshustru Höglund i Levide som lärt visan af sin mor, vid
Sallmunds i L.; g. Snöbom.

79.

2:79. *Gressliten och Medivold*

Gressliten och Gresslitens Mor :,:
De väfva guldväfven den fina (goda):
Eja!
— De väfva guldväfven den fina (goda).

Gressliten slog sin väf så fast :,:
Så hvita mjölken ur hennes bröst brast.
Eja!
Så hvita mjölken ur m. m.

Hvad är det för mjölk som på dina bröst rinner :,:
Medivold hafver lockat mig :,:
— — —

Och hafver Medivold lockat dig :,:
Alldrig skall han dig mera få si :,:
— — —

Dig skall jag låta på landet sälja :,:
Medivold skall jag låta upphänga :,:
— — —

Gressliten tog på sig kappan blå :,:
Så gick hon dit der Medivold låg :,:
— — —

Hon klappa på dörren med fingrarna små :,:
Medivold statt upp, drag låset ifrån :,:
— — —

Ingen stämma hafver jag satt :,:
Ingen släpper jag in uti natt :,:
— — —

Gressliten hade fingrar båd mjuka och små:
Sjelf så drar hon låset ifrån :,:
— — —

Nu är min moder mig vorden vred :,:
Alldrig vill hon mig mera se :,:
— — —

Mig vill hon låta på landet sälja :,:
Medivold vill hon låta upphänga :,:
— — —

Är din moder dig vorden vred :,:
Alldrig skall hon dig mera få se :,:
— — —

Han sadla' den hvita han sadla' den grå :,:
Den bästa satte han Gressliten uppå :,:
— — —

Och när som de kommo i rosendelund :,:
Behagar Gressliten att hvila en stund? :,:
— — —

Medivold spred ut sin kapp blå :,:
Behagar Gressliten att hvila härpå? :,:
— — —

I min faders gård der rinner en å :,:
Ack, om jag hade en droppe deråf! :,:
— — —

Medivold var henne båd' hulder och tro' ::
Han hänte henne vatten i sin sko ::

När Medivold tillbaka kom ::
Då satt en näktergal i trädet och sång ::

»Gressliten hafver födt de Sönerna två ::
»Och sjelf så ligger hon uppå bår ::»

Medivold grof en graf så bred ::
Så lade han de tre liken der ned ::

Medivold han spände sitt svärd mot en rot ::
Så hjertat hans det stod uti blod.
Eja!
Så hjertat hans det stod uti blod.

M. H. Lallér.

80.

2: 80. *Sjömans-Wisa*

Sjuttonhundra åttifyra
Wi oss förhyra lät:
En resa till Livorno,
Wi alldrig det förgät.
Och skeppet som vi segla på
Det heter Elai grim.
Gud vare med oss på resan,
Och hjälp oss lyckligt hem.

Uti November Månad
Den tjugofemte dag
Wi lyftade vårt ankar,
Och afsked från dem ta'r.
Dock med välsignelse
Wi önska hvar och en
Från hustru, barn och Vänner:
Wi lemna' dem allén.

Wi gingo uti ordning
Med hela vår konvoj
Utöfver de Engelska bankar,
Och visste af ingen sorg.